

Sp.

70. Nefndarálit

um till. til þál. um niðurfelling dansk-íslenska sambandslagasamningsins og um rétt danskra ríkisborgara heimilisfastra á Íslandi.

Frá skilnaðarnefnd.

Skilnaðarnefnd, er kosin var til íhugunar tillögu þessari, hélt fyrsta fund sinn 21. jan. s. l. Síðan hefur nefndin starfað í náinni samvinnu við sameinaðar stjórnarskrárnefndir beggja deilda, sem skipaðar eru sömu mönnum og skilnaðarnefnd, og fulltrúa ríkisstjórnarinnar.

Meginhluti starfsins hefur beint að því að koma á samkomulagi um, að allir flokkar þingsins vinni saman að því á Alþingi, að skilnaðartillagan og lýðveldis-skrárnefndir beggja deilda, sem skipaðar eru sömu mönnum og skilnaðarnefnd og þjóðin sameinist sem bezt í atkvæðagreiðslu um þessi mál. Er nú loks fengin niðurstaða í því efni.

Um skilnaðartillöguna var að meginstefnu ágreiningur um það eitt í nefndinni, hvern meiri hluta á Alþingi og við þjóðaratkvæðagreiðslu þyrfti, til þess að hún yrði talin lögformlega samþykkt. Allir nefndarmenn nema einn telja, að einfaldur meiri hluti nægi, en einn (Stefán Jóh. Stefánsson) telur, að um þetta beri að fylgja ákvæðum sambandslaganna. Þrátt fyrir þenna ágreining eru allir nefndarmenn þó á einu máli um það, að mjög æskilegt sé, að þátttaka í atkvæðagreiðslu og fylgi við tillög-

una verði sem allra mest, til þess að sýna sem fullkomnasta þjóðareiningu. Telur Stefán Jóh. Stefánsson einnig mjög brýna nauðsyn til þessa vegna ákvæða 18. gr. sambandslaganna.

Þessum ágreiningi er því ekki svo varið, að hann geti sundrað þeim um fylgi við tillöguna, sem efni hennar eru sammála, sem sé því, að dansk-íslenzki sambandslagasamningurinn falli nú formlega úr gildi. Allir þeir, sem þess óska, hljóta að beita sér af alefli fyrir sem mestu fylgi við tillöguna, bæði nú á Alþingi og við þjóðaratkvæðagreiðsluna, til þess að enginn ágreiningur geti átt sér stað, hvorki um eindrægni þjóðarinnar né formlegan rétt hennar til sambandslita. Því fleiri Íslendingar sem taka þátt í þjóðaratkvæðagreiðslunni og veita tillögunni samþykki sitt, því meiri líkur eru til, að af sjálfu sér hverfi úr sögunni sá skoðanamunur, sem í nefndinni hefur komið fram um, hvert atkvæðamagn þurfi til samþykktar tillögunni. Allir nefndarmenn munu af alhug beita sér fyrir, að þeim ágreiningi verði eytt með þessum hætti. Er þess því fastlega að vænta, að allir þingmenn geti á ný gildið tillögunni samþykki sitt, er Alþingi kemur saman til lokaákvörðunar málsins að aflokinni þjóðaratkvæðagreiðslunni. En tryggt er, að Alþingi komi samán í þessu skyni eigi síðar en um miðjan júnímánuð n. k.

Nokkuð var um það rætt í nefndinni, hvort setja skyldi í tillöguna sjálfa ákvæði um, hvenær þjóðaratkvæðagreiðslan færi fram. Þess þótti þó eigi þörf, því að ráðgert er, að sérstök lög verði sett um þessa þjóðaratkvæðagreiðslu og þá, sem fram á að fara um lýðveldisstjórnarskrána, og verður þetta að sjálfsögðu ákveðið í þeim. En um það er samkomulag, að eigi henti að láta þessar atkvæðagreiðslur fara fram fyrr en 20. maí n. k.

Nefndin ihugaði rækilega ákvæði tillögunnar um rétt danskra ríkisborgara heimilisfastra á Íslandi. Að athuguðu máli þótti betur fara á að hafa alls engin fyriræli um þetta í þessari tillögu. Það er ljóst, að hvort eð er, þarf að setja um það sérstök lög, svo sem frá upphafi var ráðgert um þau efni, er stjórnarskráin tekur til, sbr. ákv. stjkskrfrumvarpsins um stundarsakir, og var þá óþarft að víkja að þessu í tillögunni. En þar við bætist, að samkomulag er um að tímabinda nú þegar þann rétt, sem dönskum ríkisborgurum verður veittur hér, jafnframt því sem eðlilegt virðist að minnka hann eigi frá því, sem nú er, á meðan þau bráðabirgðaákvæði eru í gildi. Verður nánar kveðið á um þetta í sérstökum lögum, sem verið er að undirbúa að tilhlutun nefndarinnar.

Til viðbótar þessari breytingu á tillögunni leggur nefndin til, að nokkuð verði vikið við orðum, án þess að það hafi nokkra efnisbreytingu í för með sér.

Nefndin er því sammála um að leggja til, að tillagan verði samþykkt með svofelldum

BREYTINGUM:

1. Tillgr. orðist svo:

Alþingi ályktar að lýsa yfir því, að niður sé fallinn dansk-íslenzki sambandslagasamningurinn frá 1918.

Ályktun þessa skal leggja undir atkvæði allra alþingiskjösenda til samþykktar eða synjunar, og skal atkvæðagreiðslan vera leynileg. Nái ályktunin samþykki, tekur hún gildi, er Alþingi hefur samþykkt hana að nýju að aflokinni þessari atkvæðagreiðslu.

2. Fyrirsögn tillögunnar verði:

Tillaga til þingsályktunar um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918.

Alþingi, 21. febrúar 1944.

Gísli Sveinsson,
form.

Bernh. Stefánsson,
fundaskr.

Bjarni Benediktsson,
frsm.

Ólafur Thors. Eysteinn Jónsson. Sveinbjörn Högnason. Einar Olgeirsson.
Hermann Jónasson. Gunnar Thoroddsen. Stefán Jóh. Stefánsson.
Magnús Jónsson. Brynjólfur Bjarnason.